

úterek m. Jg též *outerek*, SSJČ, SSJ *uterok* — Mladší slovtvorná varianta (analogií podle *čtvrtek, pátek*).

úterý stč. m., Jg též *outerý* m., SSJČ n., zast. m. — Pův. význam ‚druhý‘ (srov. psl. *vъtorъ, pol. *wtóry*, Jg říd. *vterý*), z psl. *Церъ nebo *vъ-ter. Přechod k neutřím analogicky podle *pondělí*.

vouterej, vůterek, vůterý jen nář. — Z předložkového spojení v *úterý*, v *úterek*.

vtorek jen nář.; pol. *wtorek* — Viz *úterek*.

- 5 outerej Ju 5, Ru 4 — hóteré m. Ju 6 — outerí Ju 3, Ru 2, 3 — outeri Ju 4 — hóteri Ju 6 — úterí Ju 3 — outerek Ju 1–5, Ru 2, 4 — wuterek Po 1, v úterý: v outerej Ju 1, Ru 4 — f outerej Ju 1 — outerej Ju 1, Ru 2 — houterej Ju 5 — vouterí Ju 3, Ru 3 — v outeri Ju 4 — w outeri Po 1 — f outeri Ju 2 — outeri Po 1 — f úterí Ju 3
- 6 PLPJ 59, SSA, 9.14, OLA 2402, ALE 534

Jč

212 Velikonoce (2068) — mapa s. 449

- 1 M veliká noc (též 701) — velká noc (velké noci 636, 813)

velkanoc

velikonoc f. 680 — velkonooc f. (65 plt.)

velkonoce — velkonoce

červení svátky

červení vejce

šmigrust 721, 806, 812 (šmagrúst 747, šmerkust 135, -ú- 161, šmekústr 137)

N velikonoční svátky, pomlázkoví svátky

- 2 Položka sledovala nář. výrazy označující Velikonoce, tj. křesťanské svátky po prvním jarním úplňku, spojené zčásti dosud s různými lidovými zvyky.

Většina zaznamenaných nář. ekvivalentů je odvozena od dvojslovného pojmenování *veliká noc*; to bylo motivováno církevní noční slavností konanou před velikonočním pondělním na oslavu Kristova vzkříšení (zmrtnýchvstání). Jde o názvy, které se mezi sebou liší jednak typem pojmenování (dvojslovné × jednoslovné: *veliká noc* × *velikonoc*, *velká noc* × *velkonoc*), jednak diferencemi hláskoslovnými (např. *veliká noc* × *velká noc*). Plurale tantum *velikonoce/velkonoce* vzniklo vlivem slova *vánoce*, podobnou formu mají i jiná označení svátků, např. *letnice*, srov. II-220 letnice.

Pokud jde o pojmenování *velikonoční svátky*, to jsme z mapování vyloučili, protože do nářečí proniká ze spisovného jazyka a jako takové ho lze zachytit na celém zkoumaném území.

Kromě pojmenování odvozených od sousloví *veliká noc* výzkum přinesl též názvy motivované jednak velikonoční pomlázkou, a to přejaté slovo *šmigrust*, jednak velikonočním zvykem barvit vejce: *červené vejce* a *červené svátky*.

- 3 Geografické rozrůznění nář. výrazů pro sledovanou realii se soustřeďuje především do jzč., vm. a slez. nář. oblastí. Většinový výraz *velikonoce*, shodný se spis. jazykem, se vyskytuje v podstatě na celém zkoumaném území, místy v redukované podobě *velkonoce*, a to zvláště v již. Čechách a ve vých. části svč. nář. a na záp. polovině Moravy, zde častěji jako podoba jediná.

Pro většinu vm. nářečí a Holešovsko je typické pojmenování *veliká noc*, na sev. a již. okrajích této oblasti stejně jako ve slez. nář. ve formě *velká noc*. Spřežka *velkanoc* je charakteristická pro přechodná nář. česko-polská. Složenina *velkonoc* vytváří menší areál na Frýdecku, dále mezi Kyjovem a Mikulovem, roztroušeně se vyskytuje i jinde, např. na širokém Brněnsku. Varianta *velikonoc* se objevuje zcela ojediněle na Holešovsku.

V jzč. nářečích (kromě jejich již. a sv. okrajů) s přesahy do střč. nář. převládá dvojslovné pojmenování *červené svátky*. Spojení *červne vejce* je omezeno na Chodsko, Stříbrsko a Doudlebsko.

Přejatý výraz *šmigrust* byl zaznamenán místy na sev. okrajích vm. nář. a ve stř. části Slezska, rozptýleně i při nejuvýchodnějších okrajích svč. nář. oblasti.

Nář. situace ve městech vcelku odpovídá příslušnému venkovskému okolí, často se však dokládá jediné pojmenování *velkonoce*.

- 4 **červené svátky** jako sousloví jen nář.; SSJČ obl. též *jarní svátky*, ALJ *červený svátky* střč., jzč., podkrk. — Dvojslovné popisné pojmenování z adj. *červený* podle červených vajec a ze subst. *svátky*, srov. *červené vejce*.

červené vejce jako sousloví jen nář.; ALJ *červený vejce* pomn., jč. Čes. Krumlov též ‚pomlázka‘ — Přenesením dvojslovného pojmenování *červené vejce* (ta se dávají většinou jako pomlázka na Velikonoční pondělí) na celé velikonoční svátky.